

*Ἡμερολόγιο
τοῦ
Ἀρχιπελάγους*

2025 — Χρόνος ΚΖ΄

Στης Σίφνου τα τσικαλαριά

Νέλλη Σπαθάρη

Όταν η Λυδία επιβιβάστηκε στο «Κάλυμνος» για τη Σίφνο, σφίχτηκε η καρδιά της κι ένας λυγμός ανέβηκε στον λαιμό της. Τέτοιες μέρες, την προηγούμενη χρονιά, επιβιβαζόταν με το αγόρι της, χαρούμενοι και οι δυο τους, με μόνες αποσκευές από ένα σακίδιο στην πλάτη και έναν υπνόσακο παραμάσχαλα. Θα έκαναν μαζί λίγες μέρες διακοπές, θα κοιμούνταν στις παραλίες, θα εξερευνούσαν το νησί, θα απολάμβαναν τον ήλιο και τη θάλασσα στις αμμουδιές. Είχε ζήσει από τις πιο όμορφες μέρες της ζωής της.

Και τώρα; Ήταν απομεσήμερο όταν το πλοίο της γραμμής έδεσε στο λιμάνι. Μόνο που αυτή τη φορά επέστρεφε στο νησί μόνη. Είχε νανουριστεί στο καράβι από τον ελαφρύ κυματισμό και μέσα στον ανάλαφρο ύπνο της έρχονταν και επανέρχονταν σκηνές από το προηγούμενο καλοκαίρι. Ο ύπνος κάτω από τ' αστέρια. Να στροβιλίζονται αγκαλιασμένοι στη θάλασσα. Να γεύονται τις νοστιμιές του νησιού. Να τους σερβίρουν ρεβιθάδα στο πανηγύρι του Προφήτη Ηλία, στη Χερώννησο. Να περπατούν από παραλία σε παραλία και να ανακαλύπτουν τα τσικαλαριά του νησιού...

Όταν η μπουρού σήμανε την άφιξη στο λιμάνι, άνοιξε τα μάτια της βουρκωμένη. Η σχέση της με το αγόρι της δεν είχε πάει καλά τον χειμώνα που είχε περάσει. Μα εκείνη η σχέση την έκανε να επιστρέψει στο νησί. Το θέμα της πτυχιακής της εργασίας στο μάθημα της Λαογραφίας ήταν τα τσικαλαριά της Σίφνου. Ερχόταν να τα μελετήσει. Και η επιλογή του θέματος δεν ήταν τυχαία. Την όφειλε στο αγόρι της. Στις βόλτες στο νησί. Στην εξερεύνηση της προηγούμενης χρονιάς.

Ένα σακίδιο είχε όλο κι όλο και φέτος, μα δεν είχε υπνόσακο. Δεν θα κοιμόταν κάτω από τ' αστέρια. Και στο σακίδιο, ανάμεσα στα λιγοστά της πράγματα, ήταν ένα κασετόφωνο και μια φωτογραφική μηχανή. Θα έπαιρνε συνεντεύξεις από τους αγγειοπλάστες με την καθοδήγηση του ερωτηματολόγιου που τους είχαν δώσει στη Σχολή. Θα φωτογράφιζε τα τσικαλαριά.

Όταν αποβιβάστηκε στις Καμάρες, είδε το μικρό λεωφορείο της γραμμής να τους περιμένει. Δεν είχε χρόνο για μια βόλτα στην αμμουδιά. Τα τσικαλαριά που βρίσκονταν εκεί θα τα επισκεπτόταν την τελευταία μέρα, λίγο πριν την επιστροφή της. Θα ξεκινούσε την έρευνά της από τον Πλατύ Γιαλό.

Με το που ανέβηκε στο μικρό λεωφορείο, ξαφνικά άλλαξε σχέδια. Θα αποβιβαζόταν λίγο πριν τον Πλατύ Γιαλό. Ήθελε να κατηφορίσει στην παραλία της Χρυσοπηγής, εκεί που κοιμούνταν κάτω από τ' αστέρια με το αγόρι της την προηγούμενη χρονιά. Και μετά, ας έφτανε στον Πλατύ Γιαλό με τα πόδια. Θα το άντεχε.

Το λεωφορείο ανέβηκε από την κοίτη, στην πλαγιά του βουνού, προς την Απολλωνία και τον Αρτεμώνα, αποβίβασε τους περισσότερους επιβάτες και ξεκίνησε την πορεία του προς τον Πλατύ Γιαλό. Μόνο η ίδια και δυο άλλοι επιβάτες κατευθύνονταν προς τον τελικό προορισμό. Η Λυδία σηκώθηκε και ενημέρωσε τον οδηγό ότι ήθελε να κατέβει στο ύψος της Χρυσοπηγής. Θα κατηφόριζε με τα πόδια μέχρι τη θάλασσα.

Νωρίς το απόγευμα, επιτέλους έγινε η επιθυμία της πραγματικότητα. Ξάπλωσε κάτω από το αλμυρίκι που ήταν το καταφύγιό τους από τις ακτίνες του μεσημεριανού ήλιου την προηγούμενη χρονιά. Έκανε το σακίδιό της μαξιλάρι και μια ατένιζε τη θάλασσα που λαμπύριζε και μια τη Χρυσοπηγή που φάνταζε σαν κόσμημα μεταξύ ουρανού και θάλασσας. Έκλεισε τα μάτια της κι άλλο ένα δάκρυ κύλησε στο μάγουλό της. Είχαν χωρίσει για ασήμαντο λόγο. Είχε φερθεί τόσο εγωιστικά, τόσο ανόητα.

Ένωθε απελπισμένη. Ηττημένη. Ένας γλάρος έκανε την εμφάνισή του και το κρώξιμό του την έκανε να ανοίξει τα μάτια της. Τον ακολούθησε η ματιά της μέχρι ότου χάθηκε προς τη μεριά του Φάρου. Και τότε έφερε στο νου της εκείνο το ποίημα που είχε διδαχτεί στη Σχολή της που μιλούσε για τα άλμπατρος, τους γλάρους του νότιου ημισφαιρίου. Για εκείνα τα πουλιά με τα τεράστια φτερά που πετούσαν περήφανα στις θάλασσες και ακολουθούσαν τους ναυτικούς. Μα αν καμιά φορά προσγειώνονταν στο κατάστρωμα των πλοίων, μεγάλα και άγαρμπα έσερναν τα φτερά τους και οι ναυτικοί τα πείραζαν

χτυπώντας με την πίπα τους το ράμφος τους. Τα ευτέλιζαν. Τα έκαναν να νιώθουν ηττημένα.

Έτσι ένιωθε κι αυτή. Τα φτερά της κομμένα. Να σέρνεται στην αμμουδιά. Ηττημένη.

Ανασηκώθηκε. Έπρεπε να συνεχίσει την πορεία της. Έπρεπε να συνεχίσει τη ζωή της. Έπρεπε να ανοίξει τα φτερά της και να πετάξει. Είχε να κάνει μια έρευνα για την πτυχιακή της εργασία. Δεν έπρεπε να βυθίζεται στις αναμνήσεις της. Αναστέναξε, έβαλε το σακιδιό της στην πλάτη της και πήρε το δύσκολο ανηφορικό μονοπάτι προς τον κεντρικό δρόμο. Από εκεί θα κατευθυνόταν στον Πλατύ Γιαλό.

Ήταν προχωρημένο απόγευμα όταν έφτασε στην όμορφη παραλία. Ακολούθησε κατά μήκος την αμμουδιά. Της είχαν πει να αναζητήσει το τσικαλαριό του Ποδότα. Ο Αντώνης την περίμενε.

Την υποδέχτηκε φιλόξενα. Από το πολιτιστικό τμήμα του Δήμου τον είχαν ενημερώσει για την έρευνα που θα έκανε και ήταν έτοιμος να απαντήσει στις ερωτήσεις της. Της πρόσφερε μια δροσερή λεμονάδα και λίγα ντόπια κουλούρια. Και η αφήγηση άρχισε.

Της μίλησε για το πώς φτιάχνουν τον πηλό. Για τα τσουκάλια που οι ντόπιοι αποκαλούν τσικάλια, εξ ου και το όνομα των αγγειοπλασטיών που στο νησί αποκαλούν τσικαλαριά. Την κάλεσε να καθίσει στον τροχό, να βρέξει τα χέρια της στο κολύφι και να προσπαθήσει να δουλέψει λίγο τον πηλό. Τα γέλια της ακούγονταν μέχρι τη θάλασσα καθώς ο πηλός της ξέφευγε.

«Αμ, κοπέλα μου, δεν είναι εύκολο το πλάσιμό του. Ξέρεις τι έλεγαν παλιά για κάποιον από εμάς;

Κάνει τσικάλι σαν γουδί και ίσιο σαν τη βίδα,

Όπου σαν τέτοιον μάστορη στη ζήση μου δεν είδα».

Της μίλησε για τον πασπερέτη που ο ρόλος του ήταν να τα βάζει στο καμίνι για ψήσιμο. Για τα καΐκια στα οποία τα φόρτωναν για να τα πουλήσουν σε άλλους τόπους. Για τις συντροφιάς που τακίμιαζαν και που έφευγαν κάθε άνοιξη για να δουλέψουν σε άλλες παραλίες. Για τις δύσκολες περιόδους που σκέφτονταν να τα παρατήσουν. Της μίλησε για τις ρίμες που κυκλοφορούσαν που απεικόνιζαν τα δεινά του επαγγέλματος:

«Τζάμπα έχουν τα τσικάλια κι ακριβά η αλοιφή,

Πρώτος θα τα παρατήσω, βάζω και υπογραφή».

Ή

«Ο Ατσόνιος θα κρατηθεί γιατί έχει τα παιδιά του,
Μα κι αυτουνού η εποχή του κρέμασε τ' αυτιά του».

Ήρθε η ώρα να φύγει. Σε λίγο θα αναχωρούσε από τον Πλατύ Γιαλό το τελευταίο δρομολόγιο της ημέρας για την Απολλωνία, όπου είχε κλείσει ένα δωμάτιο για τον βραδινό της ύπνο.

Σηκώθηκε και ρώτησε τον τσικαλά εάν μπορούσε να βγάλει μερικές φωτογραφίες. Είχε περασμένο ένα φιλμ των εικοσιτεσσάρων φωτογραφιών και ανησυχούσε μήπως δεν θα της έφτανε.

Κι όπως κινούσε περιμετρικά τη φωτογραφική της μηχανή και φωτογράφιζε, μέσα από τον φακό έπιασε ένα πρόσωπο που μόλις μπήκε στο τσικαλαριό κουβαλώντας ένα μεγάλο αγγείο. Της γλίστρησε η μηχανή από τα χέρια και κρέμασε στο λαιμό της.

«Παύλο;»

«Λυδία;»

Μια αμήχανη σιωπή απλώθηκε στον χώρο.

«Τι κάνεις εδώ;»

«Εσύ τι κάνεις εδώ;»

Ο Ποδότας κοιτούσε μια τον ένα, μια την άλλη έκπληκτος.

«Αποφάσισα να κάνω φέτος διακοπές στο νησί δουλεύοντας συγχρόνως εδώ, στο τσικαλαριό, για να βγάλω τα έξοδά μου».

«Κι εγώ κάνω επιτόπια έρευνα για την πτυχιακή μου εργασία».

Εκείνο το βράδυ, ο Παύλος και η Λυδία, αγκαλιά, κάτω από το αλμυρίκι, στην αμμουδιά της Χρυσοπηγής, έπλεξαν το νήμα της ζωής τους...